

DRŽAVNI IZPITNI CENTER
Kajuhova ulica 32 U
1000 Ljubljana

**DRŽAVNA KOMISIJA ZA VODENJE
NACIONALNEGA PREVERJANJA ZNANJA**

Datum: 15. maj 2019
Številka: 0121-1/2019 - 16

Spoštovani člani sveta šole, spoštovani županje in župani, spoštovani ravnateljice in ravnatelji,

pred leti smo lahko v številnih medijih zasledili članke, povezane z lestvico "najuspešnejših" osnovnih šol, ki naj bi bila narejena na osnovi dosežkov učencev na nacionalnem preverjanju znanja (v nadaljevanju NPZ). Kot se boste spomnili, je objava lestvice sprožila številne razprave in mnoge izmed njih so pokazale na pomanjkljivo zavedanje vloge in pomena NPZ v slovenskem šolskem sistemu. Zaradi tega je *Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli* (v nadaljevanju Državna komisija) tedaj sklenila širšo javnost natančneje seznaniti z namenom NPZ v osnovni šoli. V začetku leta 2014 smo vam posredovali pismo s podrobnimi pojasnili o vlogi NPZ ter stališči, ki jih zagovarja Državna komisija in ga objavili tudi na spletni strani Državnega izpitnega centra (zavihek *nacionalno preverjanje znanja, splošne informacije*). Prepričani smo, da vam je navedeno gradivo v vaših poklicnih oz. interesnih sferah lahko v pomoč pri razpravah, povezanih z NPZ.

V letih, ki so sledila, se kljub ustreznim pojasnilom različnih institucij ter strokovnih krogov, posamezni poskusi pridobivanja podatkov o dosežkih in neposrednega povezovanja dosežkov šol pri NPZ s kakovostjo pedagoškega dela ter razvrščanja (etiketiranja) šol na tej osnovi, niso prenehali. V enem primeru je moralo odločati celo Vrhovno sodišče RS (<https://www.ric.si/sporocila/2018030211072074/>), ki je zahtevo prosilca po posredovanju dosežkov NPZ po šolah, sklicujoč se na pravico do dostopnosti podatkov, zavrnilo in razsodilo v prid šolske zakonodaje, ki uporabo dosežkov učencev za razvrščanje šol (ti. 'lestvice' šol po dosežkih NPZ) dosledno prepoveduje.

Mnenja v tem smislu ne le, da delajo krivico številnim požrtvovalnim učiteljem in učiteljskim kolektivom, ki se s svojim pedagoškim delom ter predanostjo poklicu trudijo za čim boljši napredek svojih učencev v okviru danih možnosti, temveč imajo zaradi očitnega nepoznavanja vloge NPZ tudi zaviralni vpliv na razvoj šolstva v želeni smeri, ki naj vodi v čim bolj kakovostno učenje, poučevanje ter doseganje predpisanih učnih ciljev in standardov. Dejstvo je, da zgolj primerjava povprečja šole z državnim povprečjem pri NPZ, ne more neposredno kazati na kakovost dela bodisi šole, skupine učiteljev ali posameznega učitelja (enako velja tudi sicer za ocene učencev, saj se kakovost pedagoškega dela obravnava kompleksno in tu štejejo številni dejavniki). Še enkrat torej izpostavljamo, da NPZ ni namenjen neposrednim primerjavam med šolami in da je kakršnokoli razvrščanje šol na podlagi dosežkov NPZ še vedno zakonsko prepovedano (64. člen Zakona o osnovni šoli).

Vloga in pomen NPZ v okviru osnovnošolskega izobraževanja, sta podrobneje pojasnjena na spletnem naslovu: https://www.ric.si/preverjanje_znanja/splosne_informacije/. Iz opisanih razlogov pa bi želeli po določenem obdobju obnoviti naša prizadevanja za razumevanje namena NPZ in prispevati h korektnemu odnosu posameznih deležnikov do NPZ. Namen NPZ je formativen in se že skoraj poldrugo desetletje ni spremenil. Dosežki NPZ po posameznih predmetih predstavljajo kakovostno dodatno informacijo o doseženem znanju, kakršnega predpisujejo veljavni učni načrti in zato lahko pomembno vplivajo na načrtovanje vzgojno – izobraževalnega dela v prihodnje. Kot edino zunanje preverjanje znanja v osnovni šoli, ki za vse osnovnošolce v naši državi poteka pod enakimi pogoji in zato daje v največji možni meri objektivne rezultate, omogoča učencem in njihovim staršem, šolam ter sistemu na nacionalni ravni uvid v močna in šibka področja znanja učencev, kritično analizo pedagoškega dela ter zrcalno sliko, koliko v Sloveniji uresničujemo cilje, postavljene z

učnimi načrti. Na tej osnovi torej NPZ upravičeno smatramo kot enega izmed pomembnih elementov ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti v našem šolstvu. Tudi prihodnji razvoj NPZ snovalci šolske politike vidijo v kontekstu samoevalvacijskih prizadevanj v ti. modelu ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti na področju vzgoje in izobraževanja, s končnim ciljem ohranjanja oz. doseganja zelene stopnje kakovosti.

Strokovni delavci Državnega izpitnega centra v okviru ESS projekta 'Krepitev kompetenc strokovnih delavcev na področju vodenja inovativnega vzgojno-izobraževalnega zavoda' že od leta 2016 obiskujejo šole, ki se prijavijo na usposabljanja o uporabi dosežkov NPZ kot priložnosti za akcijsko raziskovanje učenja in poučevanja (razprava o značilnostih zunanjih preverjanj, informacije o sestavljanju preizkusov znanja, kako analizirati dosežke NPZ, analiza dodane vrednosti itd.). Državna komisija se je seznanila s poročilom o realiziranih izobraževanjih strokovnih delavcev osnovnih šol skozi naveden projekt. Po informacijah s terena, so sodelujoči učitelji na mnogih šolah podali pripombe, da ravnatelji, starši učencev, posredno pa celo župani preko vodstev šol, pritiskajo nanje v želji po čim višjem povprečnem dosežku na NPZ zaradi primerjav z državnim povprečjem. Zaradi dejstva, da šole ne delujejo v enakih okoliščinah, tovrstne zahteve že same po sebi niso korektne, pa tudi sicer niso združljive s konceptom NPZ.

Državna komisija zato na tem mestu apelira na vodstva šol ter predstavnike ustanoviteljev, naj se poudarjene težnje ali celo zahteve po preseganju državnega povprečja pri NPZ umaknejo z razprav ter prepustijo prostor evalvaciji dosežkov svojih učencev strokovnim delavcem posamezne šole (ki poznajo značilnosti učencev), upošteva vse relevantne okoliščine na tej šoli. Drugačni pristopi predstavljajo odstopanje od predvidene vloge NPZ v slovenskem šolskem prostoru.

Dr. Janez Vogrinc, l. r.
predsednik Državne komisije

Poslano:

- svetom osnovnih šol
- ravnateljem
- županom